

pesek felfogni a kereskedelem ama nagy horderejét, amely szerint az karöltve az iparral alapját teszi nemzeti jólétünknek!

Csak ily utakon haladva vergődhetik kereskedelmünk az önállóság ama fokára, melyet a nagy nemzetközi verseny megkövetel; vivhatja ki magának amaz álláspontot, melyre kelettel szemben már geográfiai helyzeténél fogva is hivatva van.

Blassaa Benő.

Zala-Egerszeg, 1885. július 29-én

Tekintetes szerkesztő úr!

Nem a napjainkban elharapódzott hírlapi polémia viszketege az, mi engem arra bír, hogy nagyb. lapjának jul. 26. számában megjelent „A vasárnapi munkaszünet” címmel bíró cikk írójának ugyan e téren egy pár — magának a cikk írójának is — megszívlelésül szolgáló sorral felelek, — hanem az, hogy az abban foglalt állítások míg egy részt az igazságtól eltérők, más részt egy egész osztályt, a kereskedők osztályát, méltatlanul támadják meg.

Magának a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó elvi kérdésnek különböző szempontokból való felfogása tisztán a meggyőződés dolga. En pedig tiszteltem szoktam tartani e téren mindenkinek meggyőződését, az ebből kifolyó tetteért senkit sem tartok „görbe fésűsnek” és „őkori mumianak.”

Azonban ami magát a dolog gyakorlati jelentőségét illeti, tekintve, hogy a mindennapi élet a cikk tisztelt írójának állításaival ellenkező végeredményt hoz létre — épen a munkás- és gazdaosztály részéről, ugyancsak az erkölcsiség nevében, emelem szerény szózatomat, nem az elv, hanem annak helytelen felfogása s alkalmazása ellen.

Ha t. cikkirő úr a templomba harangozásokor nem ment volna el megnézni, melyik kereskedő rostáltat vasárnapon, hanem tekintett volna be akár melyik kereszmába, ott meglátta volna erkölcsjavító elvének szomorú antidotumát: a testet és lelket egyaránt előlő pálinka áldozatait, amint ők ott „munkaszünetelvé” nem az Istent, hanem a szesz dicsőítik.

S nem ezek szolgáltatják-e a legnagyobb contingenszt azoknak, a kik a börtönöket és a kórházakat megtöltik, a családi drámákat előidézik, heti keresmenyöket egy nap elisszák, és válnak a társadalom sörredékéivé, munkakerülőkké, és a munkájuk által megélni tudók halálos elenségeivé!

Nem jöltevője-e hát a munkásnak, aki a testi és szellemi rothadás útjáról elvonva, tisztességes munkával ellátja, szórakoztatja, legyen az gazda vagy kereskedő.

A mennyire céltüvesztett volt ez irányban — elismerem helyes szempontokból kiinduló, de a gyakorlati életnek ellentmondó, a világ összes hangadó diplomáit és kormányai által megindított ily irányú mozgalom következtében *táhaladott felfogása* a munkaszünetnek — annyira nem telet meg az igazságnak a kereskedőket haszonleséssel gyanúsítani, mintha azért rostáltatnának épen ünnepnapon, mert a munkaerő akkor olcsóbb.

Hiszen ez állítás ellenkezik a nemzetgazdaságtan elméletével, az élet tapasztalataival.

Mert tény az, hogy vannak akik vasárnap nem dolgoznak és így kevesebb a munkás; ebből pedig önkényt következik, hogy minél kevesebb a kínálat a munkaerőben, annál nagyobb az azt igénybe vevők tömege, és így természetesen annál drágább fog az lenni.

Íránt fogékony, az indulatokra, melyek hevesen törnek ki, de gyorsan ellebbennek, inkább hajlandó, mint a szenvedélyekre, melyek mintegy észrevétlenül lopóznak a szívbe; de ha egyszer befészkeltek magukat, nehezen irthatók ki.

A női szenvedély erősebb, de nyugodtabb, a férfi szenvedélye ellenben határozottabb, eredményeiben rombolóbb. De bár látszólag a férfi s női szenvedély különbözik is egymástól, alapjában mégis mindkettő ugyan egy, csakis a külső nyilvánulás tekintetében térnek el egymástól. A férfi szenvedély egész rut meztelenségében tör elő, durva erőszakkal támadja meg a lelket, a nőké gyengédebbek, csábítóbbak, de annál veszélyesebbek.

A természet a szenvedélyek leküzdésére két erőt adott az emberiségnek, a férfinak az ész, a nőnek az érelyt. A szenvedélyek csábító ördögétől tévutra vezetett, az édes kéjben merengő, vagy a szenvedélyek örök setettségében tapogatózó férfit az ész világító csilloga kalauzolja ismét az élet célhoz vezető ösvényéhez. A nő érelyével diadalmaszkodik szenvedélyein, az érely védszelleme, mely a lét csalékony játéka között megövi a bukástól, az érely azon szikra, mely szívében a szeplőtelen érzelmek szent tüzét kialudni nem hagyja.

Az akaratot illetőleg a nő és férfi különösen eltérnek egymástól, mert a nőt e tekintetben a gyengeség, a férfít a megfontolás, küzdés s a szilárdság jellemzi. A férfi értelme világító fényénél haladva mitől sem riad vissza, sőt a veszély pillanatában akarata egész hatalmát kifejtve, ereje tudatában küzd, hogy célhoz juthasson, a nő ellenben kétes pillanatokban gyengesége érzetében a kétségbeesés könnyeihez folyamodik.

Sokan annak egyik fő okát, hogy a nők a tudomány terén kitűnni nem képesek, a női akarat gyengeségében keresik s nem minden alap nélkül, mert — talán felesleges is mondani, — hogy — annak, ki a tudomány terén a győzelem zászlóját akarja lobogtatni, határozott, szilárd akarattal kell bírnia, hogy leküzhesse az elébe gördülő akadályokat, már pedig a nők csak szeretnének akarni; de valóban akarni nem tudnak s a célt, melyet hosszú küzdelem után lehet elérni, fáradozásaikra nem tartják méltónak, pedig épen a tudomány azon talaj, mely csak hosszú fáradozás s kitartó szorgalom után termi meg édes gyümölcsét. (Vége köv.)

De ettől eltekintve, mit szól t. cikkirő úr arra, ha azt mondom, hogy a gazdaközönség az üzleti szerződésben igen gyakran kiköti magának azt, hogy az átvétel vasárnap történjék meg. A jelen sorok írója sok ily szerződést látott már.

A kereskedő a gazdaközönség eme feltételeihez kénytelen alkalmazkodni, mely körülmény a vett árúknak a világgiaera való hozatalára — és az e körül létrejövő terhes jogügyletek lebonyolítására befolyással van.

Valamint cikkirő urat — mint írja — halaszthatlan dolgai hozták városunkba s habár beharangozásokor ép a templom előtt volt, sürgős teendőit ment végezni ahelyett, hogy a templomba ment volna: hasonlóan — legyen meggyőződve — a gazdának vagy kereskedőnek is vannak halasztást nem tűrő kötelességei, melyek őt a munkára kényszerítik vasárnapon is anélkül, hogy a világ az ily embert vallástalannak tarthatná, vagy közbeesülésből vesztene.

Nem, ezt nem hiszem; ép azért t. cikkirő urat arra kérem, hallja meg a század sürgető szavát, amely halaszthatlan munkára, vas szorgalomra hívja fel a munkából élő, ha csak a kenyérért való küzdelem örök harcában elveszni nem akar.

Azoknak, akik „kényszerűségből” a vasárnapokon is dolgozhatnak megbotránkozhatnak, válaszul csak arra az ígére utalunk: „ne itélj, hogy meg ne itéltessél.”

F.

A katonai hadjuttalék hátrálékának fedezése tárgyában.

Küztudomású dolog, hogy a sorozó járásokra kivetett hadjuttalék egy idő óta teljes fedezetet nem nyert. Ez ellenében eddig azon reményben voltunk, hogy ha egyes járások egyik évben némi hátrálékban maradnak, azok ezen hátrálékot részben a távollevőkből, részben a következő évi juttalékkal pótolni fogják. Hogy azonban ez irányban a baj sokkal nagyobb mérvű, semhogy ez uton orvosolható volna, kiténik ama körülményből, hogy a napi lapok értesítése szerint a baj gyökeres orvoslása végett a hadügyminiszteriumban az ötödik korosztály behívását tervezik.

Hogy hátrálék lehet és van is, azon legkevésbé sem kétekedünk. Hogy a hiányt pótolni kell, ahhoz sincs szavunk, de szabadon megjegyeznünk, mikép a IV. és V. korosztálynak behívása illetve felhívása nélkül is lehetséges a hiányt pótolni.

Szem előtt tartva ugyanis ama fontos körülményt, hogy alkotmányosan kormányoztatván, országgyűlésünk szavazza meg a létszámot, az szavazza meg a behívandó korosztályok számát, — azon kérdés merül fel, hogy mivel a kiállításra hivatott anyag az eddig megszavazott korosztályból a kivetett contingenst előállítani nem volt képes, első sorban nem-e a monarchia összes államaira kivetett létszám volna leszállítandó, vagy ha ez nem lehetséges, a korosztályok fokozott behívásának mellőzésével nem volna-e lehetséges a létező hiányt fedezni? —

Mindenek előtt fősúlyt kell fektetnünk arra, hogy a korosztályok fokozott behívása nélkül pótolnassék a hiány. Ez pedig pótolandó volna első sorban a létszám beosztásakor az által, hogy oly vidékeken, melyek a reájuk kiszabott létszámot nem képesek beszállítani, figyelembe vételnék — tíz évet véve alapul — azon átlagos szám, mennyit évenként képesek szolgáltatni s amennyiben több ujone állóállítására köteleztetnének, az átlagos évi számon felüli összeg szétosztatnék oly sorozó járásokra, melyek a rendes létszámon felül képesek hadjuttalékot szolgáltatni, vagy pedig a hiány pótlása végett önkénytesek felfogadására köteleztetnének.

Lehetne a bajon olykép is segíteni, hogy a katonai intéző körök a hadsereg állományaiban mutatkozó hiány fedezetét a szabadságot legényesség létszámából pótolnák ugy, hogy ezek az utószolgálatra jelentkezzenek, mely esetben illő szolgálati díjjal jutalmaztának. — Vegyük a dolgot a maga valóságában. A sorhad állományában számosan vannak olyanok, kik mint teljesen vagyontalanok soroztatnak be, akikre szabadságotatásuk esetén hon ismét bérszolgálat vár. Ha már most a bizonytalan bérszolgálat helyett egy bizonyos és biztos szolgálati díj — tegyük fel évenként csak 120 frt — biztosítatik számukra, nem kételem, hogy akad a hadsereg szabadságot állománya közt számos oly edzett férfi, aki a teljes ellátás és ruházaton felül a 120 frt évi bérért szívesen fog vállalkozni.

Lehet, hogy lesznek egyes ezerek, melyekben a hiány még ezen kedvezményvel sem lesz pótolható és a mutatkozó hiánynak nem lehet elejét venni. Ez esetben azonban előáll a más ezerekből áthelyezés, valamint az önkényteségnél a 120 frt évi külön juttalékban biztosítása, mert van sok oly egyén, ki korosztályaiban sorozása alkalmakor észlelt testi fogyatkozásánál, vagy betegségénél fogva akkor alkalmatlan volt időközben azonban a beállt javulás folytán képes lesz a katonáskodásra és ha most látja, hogy évi 120 frt biztos jövődelme lesz, mely eltartásán felül tisztán mint megtakarított összeg szabadságotatásakor rendelkezésére áll, nem fog idegenkedni az önkénytesre való vállalkozástól.

*) A „vasárnapi munkaszünet” című cikk t. írójának felszólalása nem a „kényszerűségből” eredő vasárnapi munka ellen irányult, hanem az elv ellen, mely a vasárnapi munkát általánosítani törekszik s ez ellenében érvül épen nem hozható fel az, hogy vasárnap sok embert találhatni a kereszmában időzni: mert kikét ilyenkor ott találunk, ott fogjuk azokat másnapokon is találni; az ilyenek ugyanis az ugynevezett munkakerülőkké, kikre nézve a vasárnapi munkaszünet semmi befolyással sincs, mert ők hétköznapokon is rendszerint szünetelnek. Tény az, hogy a vasárnapi állandó munkáltatással többé kevésbé kiirtja a közép kebeléből a vallásos érzést, ami pedig a legveszedelmesebb lenne; jól tudjuk ugyanis, hogy ép a közép vallásos érzete, hitéhez való ragaszkodása az, ami őt sok olya. tól visszatartja, amit egyébként megtenne, ha a hit világa leikében kialudnék s ez az időpont volna az egész társadalomra nézve a legválságosabb. Szerk

Igy ezen elsoroltakkal, valamint a testi magasság alább szállításával eléretnek a cél a hiány biztos pótlására nézve.

Mert áll az, hogy monarchiánk az európai constellatiók nyomása alatt közömbös nem maradhat, mert csak tekintélyes hadserege az, mely politikai gyakorlatának érvényét biztosítja.

Kováts János.

Részletes program és szabályzat a budapesti őszi nemzetközi szőlő-kiállításra nézve.

I. A kiállítás tárgya és vezetése.

Az 1885. évi országos általános kiállítás tartama alatt alább megjelölt helyen és időben friss szőlőfürtből nemzetközi időleges kiállítás rendeztetik.

Ezen kiállítás ügyeinek rendezését egy külön bizottság vállalta el.

II. A kiállítás helye és tartama.

A nemzetközi szőlő-kiállítás Budapesten, a főváros által a város-ligetben felajánlott területen tartatik meg és pedig f. évi szeptember hó 24-től október hó 4-ig bezárólag.

III. A kiállítás célja.

A nemzetközi szőlő-kiállítás célja: Magyarország és a külföld jelesebb szőlőfajtáinak megismertetése, a termelés állapotának feltüntetése s a közönségnek a beszerzési források tekintetében adandó tájékozás.

IV. A kiállítás tárgya.

A nemzetközi szőlő-kiállítás tárgya lehet: a) szőlőfürt levágott állapotban. b) cserepekben vagy edényekben nevelt szőlőtő gyümölcsessel együtt.

V. Díjak és kitüntetések.

A kiállított és jutalomra méltó szőlőfürtök, a külön kibocsájtandó jury-szabályzat értelmében pénzdíjakban és kitüntetésekben részesülnek.

A kitüntetések a következők:

1. Nagy díszoklevelek.
2. Nagy bronzérmek.

Az érme mellett az érdemet részletesebben kiténtető oklevelek adatnak ki.

VI. Szállítási kedvezmények.

A kiállításra küldendő tárgyak részére a vasúti és gőzhajózási társulatok által jelentékeny szállítási kedvezmények eszközöltettek ki.

Minden bejelentőnek a bejelentett tárgyak kedvezményes szállítása érdekében a kiállítási hivatal által igazolvány küldetik, mely a feladási állomáson a szállítólevélhez csatoltatik.

VII. Külön szabályok a szőlő-csomagolása- és szállítására nézve.

Szőlőfürtöt levágott állapotban küldhet a kiállításra minden magyar és külföldi kiállító; de a berni phylloxera egyezmény értelmében a csomagolásnak nem szabad szőlőlevelekkel eszközölni.

Cserepekben, avagy edényekben levő szőlőt csak Magyarországi területtől lehet beküldeni s ezeknek a már e tárgyban kiadott kormányrendelet értelmében zárt waggonokban és a cserepben felül vászonnal körülcsoomagolva szabad beküldetnie. Az ily tőkék beküldésére a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszteriumtól nyert igazolvány szükséges, mely feladásakor a szállítólevélhez lesz csatolandó. Az ily kiállított tőkék a kiállításról vissza nem vihetőek.

VIII. Bejelentés és a tárgyak beküldése.

A bejelentésnek az országos bizottság által ingyen szétküldött bejelentő iven két példányban gondosan és olvashatólag írva f. évi szeptember hó 10-ig kell megtétnie. A bejelentési iven közvetlenül a kiállítási hivatalhoz (Budapest, városliget) küldendők.

A szőlőfürtök beküldési határideje szeptember hó 20-ika. Minden szőlőfürtből legalább 2-3 fürt küldendő be.

IX. Térdj s kiállítási szerelvények.

Térdjül minden négyzet méter után 2 frt fizetendő s fél négyzetméternél kevesebb hely nem adatik. Állványok, asztalok s edényekről a kiállítási bizottság gondoskodik. A térdj a bejelentés elfogadásának közlése után fizetendő s a már befizetett térdj semmi körülmények közt sem adatik vissza.

X. Eladás.

Az országos kiállítási bizottság kívánatra elvállalja a kiállításra bemutatott s a kiállítónál nagyobb készletben levő csemegeszőlő eladását és közvetítését az erre vonatkozólag külön felállított eladási iroda szabályai szerint.

XI. Katalogus.

A katalogus részére a kiállítók az országos bizottsággal — címükön kívül — kellő időben és röviden oly statisztikai és leíró adatokat is közölhetnek, melyek termelésükre vagy üzletükre vonatkoznak.

XII. A jury.

A bíráló bizottság az országos kiváló szakértőiből fog megalakítani. Ezenkívül külföldi bejelentések esetében minden egyes idegen állam jogosítva lesz a kiállító számaránya szerint megállapítandó jurornak a jurybe küldésére.

XIII. A szabályzat elfogadása.

Minden kiállító bejelentésének beküldésével mind magára, mind képviselőire elfogadja a fentebbi határozatokat és aláveti magát az országos bizottság további s a kiállításra vonatkozó határozatainak.

Budapest, 1885. évi július hó 10-én.

Matlekovits, elnök.

Gróf Zichy Jenő, másodelnök.

Helyi, megyei és vegyes hírek.

Meghívas. A zalamegyei jegyzői egylet ez évi közgyűlését f. évi augusztus hó 13-án d. e. 9 órakor, választmányi ülését előző nap vagyis augusztus hó 12-én d. u. 4 órakor Nagy-Kanizsán az „Oroszlány” vendéglő nagytermében fogja megtartani. A gyűlés tárgyai lesznek: 1. Elnöki jelentés. 2. A jegyzői szigorló bizottságba két rendes és egy póttagnak leendő megválasztása.

